

ויפתח ה' את פי האתון ותאמר לבלעם מה עשיתי לך כי הפיתני זה שלש רגלים – שם משמאל לפרשת בלק

במדבר כב

- (כא) ויקם בלעם בבקר ויחבש את אֶתְנוּ וילך עם שְׂרֵי מוֹאָב :
- (כב) ויחר אף אֱלֹקִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְעַצֵּב מִלֵּאֶדָה ה' בְּדֶרֶךְ לִשְׁטוֹן לוֹ וְהוּא רָכַב עַל אֶתְנוּ וּשְׁנֵי נְעָרָיו עִמּוֹ :
- (כג) וַתֵּרָא הָאֵתוֹן אֶת מִלֵּאֶדָה ה' נֶצֶב בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבוֹ שְׁלֹפָה בְּדוֹ וַתֵּת הָאֵתוֹן מִן הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בְּשֹׁדֵה וַיֵּךְ בְּלָעַם אֶת הָאֵתוֹן לְהַטִּיחַהּ הַדֶּרֶךְ :
- (כד) וַיַּעֲמֵד מִלֵּאֶדָה ה' בְּמַשְׁעוֹל הַכְּרָמִים גְּדַר מִזֶּה וַגְּדַר מִזֶּה :
- (כה) וַתֵּרָא הָאֵתוֹן אֶת מִלֵּאֶדָה ה' וַתֵּלַחֵץ אֶל הַקִּיר וַתֵּלַחֵץ אֶת רִגְלָהּ בְּלָעַם אֶל הַקִּיר וַיִּסֹּף לְהַפְתָּהּ :
- (כו) וַיִּוֹסֵף מִלֵּאֶדָה ה' עֲבוּר וַיַּעֲמֵד בְּמִקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לְנִטוֹת יָמִין וַיִּשְׁמְאוּל :
- (כז) וַתֵּרָא הָאֵתוֹן אֶת מִלֵּאֶדָה ה' וַתִּרְבֹּץ תַּחַת בְּלָעַם וַיִּחַר אֵף בְּלָעַם וַיֵּךְ אֶת הָאֵתוֹן בַּמַּקַּל :
- (כח) וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֵתוֹן וַתֹּאמֶר לְבָלָעַם מַה עֲשִׂיתִי לָךְ כִּי הִפִּיתִנִי זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים :
- (כט) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם לְאֵתוֹן כִּי הִתְעַלְלַת בִּי לוֹ יֵשׁ חָרֵב בְּיָדִי כִּי עָתָה הִרְגִיתִיךָ :
- (ל) וַתֹּאמֶר הָאֵתוֹן אֶל בְּלָעַם הֲלוֹא אֲנֹכִי אֶתְנֶדָה אֲשֶׁר רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדָךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְפִּין הַסִּפְנֵתִי לַעֲשׂוֹת לָךְ כִּי וַיֹּאמֶר לֹא :
- (לא) וַיִּגַּל ה' אֶת עֵינָיו בְּלָעַם וַיֵּרָא אֶת מִלֵּאֶדָה ה' נֶצֶב בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבוֹ שְׁלֹפָה בְּדוֹ וַיִּקַּד וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו :
- (לב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו מִלֵּאֶדָה ה' עַל מַה הִפִּיתָ אֶת אֶתְנֶדָה זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים הִנֵּה אֲנֹכִי יֹצֵאתִי לִשְׁטוֹן כִּי יָרַט הַדֶּרֶךְ לְנֶגְדִי :
- (לג) וַתִּרְאֵנִי הָאֵתוֹן וַתֵּת לִפְנֵי זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים אוֹלֵי נְטִיתָה מִפְּנֵי כִּי עָתָה גַם אֶתְכָה הִרְגִיתִי וְאוֹתָהּ הִחִיתִי :
- (לד) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל מִלֵּאֶדָה ה' חֲטֵאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אֵתָה נֶצֶב לְקִרְאֲתִי בְּדֶרֶךְ וְעָתָה אִם רַע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִי :
- (לה) וַיֹּאמֶר מִלֵּאֶדָה ה' אֶל בְּלָעַם לָךְ עִם הָאֲנָשִׁים וְאַפְסָס אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אַתּוֹ תִּדְבֹר וַיִּלָּךְ בְּלָעַם עִם שְׂרֵי בְלָק :

שם משמאל בלק – שנת תרע"ב

כִּי הִפִּיתִנִי זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים, ברש"י רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה¹, ובלקוטי התורה מהאר"י ז"ל שבלעם רצה לעקור מישראל את ג' הרגלים.² ויש להתבונן מאי אולמא דשלש רגלים מיתר המצות שבתורה. ונראה דהנה אמרו ז"ל עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע,³ ונראה דג' אלה הם קנאה תאוה וכבוד שמוציאין את האדם מן העולם,⁴ עין רעה היא קנאה, ורוח גבוהה היא כבוד, ונפש רחבה היא תאוה, ומביאים לידי עבודה זרה גילוי עריות שפיכות דמים, קנאה לידי שפיכות דמים, תאוה לידי גילוי עריות, כבוד לידי עבודה זרה, כי כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודה זרה.⁵ וידוע במהר"ל שג' האבות אברהם יצחק ויעקב תקנו את ג' החטאים האלה,⁶ ובזכותם ג' רגלים שנותנים כח ועוז לישראל לעמוד נגד ג' אלה.

ויש לומר עוד שפסח שהוא ראשית הכנסת ישראל תחת מלכות שמים היפוך עבודה זרה, וכמאמרם ז"ל משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם צאן של מצוה,⁷ באה בו המצוה לאכול לחם עוני רומז לרוח נמוכה, היפוך מדת בלעם שהיתה לו רוח גבוהה. שבועות הוא לעומת התאוה, כמאמר הרמב"ם ז"ל שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, וגדולה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה,⁸ והכנה למתן תורה היתה פרישה,⁹ ואין התורה מתקיימת אלא במי שדעתו שפלה

- 1 **במדבר רבה** כ, יד : וַתֹּאמֶר לְבָלָעַם מַה עֲשִׂיתִי לָךְ כִּי הִפִּיתִנִי זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים רְמוּזָה לוֹ אֶתְהּ מִבְּקֵשׁ לַעֲקוֹר אוֹמֵה הַחוּגְגַת שְׁלֹשׁ רְגָלִים ; רש"י לבמדבר כב, כח ד"ה זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים : רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה.
- 2 **האר"י**, **שער הפסוקים** - פרשת בלק : ויאמר אליו מלאך ה' על מה הכית את אתונך זה וגו' : חז"ל אמרו, שבקש לעקור שלש רגלים מישראל, ואין בדברים אלו יחס עם כונת בלעם כפי הפשט. אבל הענין יובן עם הנז"ל, כי הנה שלשה הרגלים, הם ג' האבות כנודע, ועליהם אמרו באדרת נשא כנז"ל ובהאי אתרחיצו אבהתנא לאתלבשא, בההוא רוחא והבל דנפק מן פומא עילאה. ובהיות בלעם מקללם בפיו, מבחי' הבל הזה, נמצא שהיה עוקר ג' האבות המתלבשים בה הנקרא שלשה רגלים... ; **האר"י**, **ספר לקוטי תורה** - פרשת בלק : ... והנה תבין בזה מ"ש זה שלש רגלים וארז"ל שביקש לעקור ג' רגלים מישראל והענין כי סוד הבל היוצא מפה דעתיקא הנה ב"י אתרחיצו אבהתנא להתלבשא ביה ועתה כשרצה לקלל את ישראל ע"י שם זה נמצא שהי' עוקר ג' רגלים שהם ג' אבות...
- 3 **משנה אבות** ה, יט : כָּל מִי שֵׁיטַשׁ בְּדוֹ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הִלְלוּ, מִתְלַמְּדוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אַבְיָנוּ. וּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אַחֲרָיִם, מִתְלַמְּדוֹ שֶׁל בְּלָעַם הַרְשָׁע. עֵין טוֹבָה, וְרוּחַ נְמוּכָה, וְנֶפֶשׁ שְׁפֵלָה, מִתְלַמְּדוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אַבְיָנוּ. עֵין רְעָה, וְרוּחַ גְּבוּהָה, וְנֶפֶשׁ רְחֵבָה, מִתְלַמְּדוֹ שֶׁל בְּלָעַם הַרְשָׁע. מֵה בֵּין תְּלַמְּדוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אַבְיָנוּ לְתַלְמִידוֹ שֶׁל בְּלָעַם הַרְשָׁע. תְּלַמְּדוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אַבְיָנוּ, אוֹכְלִין בְּעוֹלָם הַזֶּה וְנוֹחְלִין בְּעוֹלָם הַבָּא, שְׁנֵאמַר (משלי ח), לִהְנַחִיל אֶהְיֶה יֵשׁ, וְאַצְרִיתֶיהֶם אֲמַלֵּא. אֲבָל תְּלַמְּדוֹ שֶׁל בְּלָעַם הַרְשָׁע יוֹרְשִׁין גֵּיהֶנָם וַיּוֹרְדוּן לְבָאָר שַׁחַת, שְׁנֵאמַר (תהלים נה), וְאַתָּה אֱלֹקִים תּוֹרִידֵם לְבָאָר שַׁחַת, אֲנָשֵׁי דְמִים וּמְרֻמָּה לֹא יִחַצּוּ מֵיהֶם, וְאַנְי אֲבִטַח בְּךָ ; **תנחומא** בלק ו : ויען בלעם ויאמר אל עבדי בלק אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב וגו' מכאן אתה למד שהיה בו שלשה דברים אלו הן עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה עין רעה דכתיב וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל רוח גבוהה דכתיב מאן ה' לתתי להלך עמכם נפש רחבה דכתיב אם יתן לי בלק וגו' אלו היה מבקש לשכור חיילות להלחם כנגדן ספק נוצחין ספק נופלין לא דיו שיתן כך ונובח הא למדת שכן בקש. לא אוכל לעבור נתנבא שאינו יכול לבטל ברכות שנתברכו האבות מפני השכינה.
- 4 **משנה אבות** ד, כא : רַבִּי אֱלֶעָזָר הַקֶּפֶר אוֹמֵר, הַקְּנָאָה וְהַתְּאַוָּה וְהַקְּבוּד מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם.
- 5 **בבלי סוטה** ד ע"ב : אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים כתי' תועבת ה' כל גבה לב וכתוב התם ולא תביא תועבה אל ביתך...
- 6 **מהר"ל**, **נצח ישראל** ד : ...וידוע כי אברהם זכותו ומעלתו פרישותו מן הערוה... יצחק זכותו ההרחקה מעבודת גילולים... יעקב נגד שפיכות דמים... ; עם זאת, אין התאמה בין התורה כאן ובין דברי השם משמאל במקום אחר, שבו קשר בין האבות ובין הרגלים, בסדר השונה מזה שבתורה הזו - ראה **שם משמאל** תצוה - וזכור שנת תרע"ז : ...ולפי סדר זה מתיחס פסח ליצחק, שבועות ליעקב, סוכות לאברהם. כי בפסח נתקיים וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי, ובמדרש (שמ"ר פי ט"ו) משל למלך שאמר לבניו היו יודעים שאני דן דיני נפשות ומחייב הקריבו לי דורון שאם תעלו לפני לבימה שאעביר אילוגין שלכם לאחר, כך אמר הקב"ה לישראל בדיני נפשות אני מתעסק ומודיע אני לכם היאך אני חס עליכם וכו'. וכן הוא בגבורות (פי ל"ו) שרז"ל פירשו שה תמים על שם יצחק שהרי הקריב תמורתו איל, ובסוכות היא המשכת החסדים חיצוניים ופנימיים כידוע בכתיב האר"י ז"ל, ע"כ יש ליחסו לאברהם. אך שבת שהוא כתר שם טוב שעולה על גביהם מתיחס למשה כמו שאנו אומרים ישמח משה במתנת חלקו.
- 7 **שמות** יב, כא : וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מִשְׁכוּ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם וּשְׁחֹטוּ הַפֶּסַח ; **מכילתא** בא יא : משכו וקחו לכם... רבי יוסי הגלילי אומר משכו מעבודה זרה והדבוק במצוה ; **שמות רבה** טז, ב : וכן אתה מוצא לישראל כשהיו במצרים היו עובדין עבודת כוכבים ולא היו עוזבין אותה שנאמר (יחזקאל כ) איש את שקוצי עיניהם לא השליכו אמר לו הקב"ה למשה כל זמן שישראל עובדין לאלהי מצרים לא יגאלו לך ואמור להן שיניחו מעשיהן הרעים ולכפור בעבודת כוכבים הדא הוא דכתיב (שמות יב) משכו וקחו לכם כלומר משכו ידיכם מעבודת כוכבים וקחו לכם צאן ושחטו אלהיהם של מצרים ועשו הפסח שבכך הקב"ה פוסח עליכם...
- 8 **רמב"ם**, **משנה תורה**, סוף הלכות איסורי ביאה כב, כא : ... גדולה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה ובחכמה הוא אומר אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד.

עליו. סוכות לעומת עין רעה וקנאה, וחג הסוכות היא היפוך מזה שהוא בטחון בה' יתברך היפוך הקנאה על זולתו אלא טובת עין, ועל כן באה בו מצות הלולב <וְיִעָשׂוּ בְּלִמְעוּדָה אֶחָת¹⁰ ויבואו אלו ויכפרו על אלו.¹¹

הרי כי ג' מועדים אלו משפיעים בישראל היפוך מדתו של בלעם, על כן היה בלעם שונא ביחוד לג' מועדים ורצה לעקרו מישראל כנ"ל.

ובזה יש לפרש הענין ששלש פעמים ברך בלעם, כי הן לעומת שלש הרגלים, כי הוא רצה לעקרו מישראל, אבל ה' יתברך הפך את הקללה לברכה, ועל כן שלש הברכות הן מעין ענין שלש הרגלים. כי הברכה הראשונה (במדבר כג, ז-י) היא שהם עם לְבָדָד יִשְׁכְּנוּ וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשְּׁבוּ וגו' (במדבר כג, ט) עד וְתִהְיֶינָה אֶחְרֵיתֵי כְּמֹהוּ (במדבר כג, י), שהוא מעין יום טוב של פסח שבו נבחרו ישראל לחלק ה' יתברך, לעומת שישראל משכו ידיהם מעבודה זרה ובחרו לעבוד את ה' יתברך לבדו. הברכה השניה (במדבר כג, יח-כד) ה' אֶלְקֵינוּ עִמּוֹ וְתִרְוַעַת מְלֶדֶךְ בּוֹ (במדבר כג, כא) ובתרגום <אונקלוס> ושכינת מלכהון ביניהון, זהו יום טוב של שבועות מתן תורה דכתיב וַיִּרְדּוּ ה' עַל הָרַר סִינַי (שמות יט, כ), ומתנבא על לעתיד קָצֵת יֵאמָר לְיַעֲקֹב וְלִישְׂרָאֵל מִה פָּעַל אֵיל (במדבר כג, כג) ופרוש רש"י (ד"ה כעת יאמר ליעקב) עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חיבתו לעין כל שהן יושבין לפניו ולומדים תורה מפיו וכו'. הברכה השלישית (במדבר כד, ג-ט) מִה טָבוּ אֶהְלִיף יַעֲקֹב (במדבר כד, ה) שרומזת למקדשות,¹² זה יום טוב של סוכות דוגמת המקדש¹³ ובו נתקיים הַבְּיָאֵנִי הַמְּלֶדֶךְ חֲדָרָיו (שיר השירים א, ד) כמבואר במדרשים,¹⁴ פְּנֵחָלִים נָטְיוּ וגו' (במדבר כד, ו) עד וְזָרְעוּ בְּמִים רַבִּים (במדבר כד, ז), שאז ישראל מתברכים במים,¹⁵ וְיָרֵם מֵאֲגַג מְלֶכּוֹ (במדבר כד, ז) יש בו רמז על מלחמת גוג ומוגוג שכתבו הגאונים שקבלה בידם שתהיה בסוכות, ועל כן מפטירין בשבת חול המועד סוכות במלחמת גוג.¹⁶

ויש לומר עוד שהנבואה הרביעית שמדברת מלימות המשיח, זה הוא שמיני עצרת שרומז לימות המשיח, וכנור שלעתיד של שמונה נימין כידוע בספרים,¹⁷ ואין להאריך עוד.

עין טובה = עין רעה = קנאה	שפיכות דמים	יעקב	סוכות - בטחון בה' = היפוך הקנאה בזולת	מצות לולב רומזת לאחדות ישראל ולכפרת האחד על האחר, <u>בעינו טובה</u> .	ברכה השלישית: מה טבו אהליף יעקב שרומזת למקדשות, וסוכה היא דוגמת המקדש; פְּנֵחָלִים נָטְיוּ וגו' עד וְזָרְעוּ בְּמִים רַבִּים רומז לסוכות שאז ישראל מתברכים במים; וְיָרֵם מֵאֲגַג מְלֶכּוֹ רומז למלחמת גוג ומוגוג שתהיה בסוכות
רוח נמוכה = רוח גבוהה כבוד	עבודה זרה	יצחק	פסח - ראשית הכנסת ישראל למלכות שמים = היפוך ע"ז	מצות לחם עוני רומזת לרוח נמוכה	ברכה ראשונה: עם לְבָדָד יִשְׁכְּנוּ וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשְּׁבוּ
נפש שפלה = רחבה תאוה	גילוי עריות	אברהם	שבועות - המפנה מחשבתו לדברי תורה מתרחק ממחשבת עריות המתגברת רק בלב פנוי מחכמה.	הפרישה היתה הכנה למתן תורה, ואין התורה מתקיימת אלא במי שדעתו שפלה עליו	ברכה שניה: ה' אֶלְקֵינוּ עִמּוֹ וְתִרְוַעַת מְלֶדֶךְ בּוֹ וְאֹנְקְלוֹס: ושכינת מלכהון ביניהון; קָצֵת יֵאמָר לְיַעֲקֹב וְלִישְׂרָאֵל מִה פָּעַל אֵיל ופרש"י: עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חיבתו לעין כל שהן יושבין לפניו ולומדים תורה מפיו

9 **שמות יט:** (ו) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵךְ אֶל הָעָם וְקִדְשָׁתָם הַיּוֹם וּמָחָר וְכִבְּסוּ שְׂמֹלֹתַם: (יא) וְהָיוּ נֹכְחִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יֵרֵד ה' לְעִינֵי כָל הָעָם עַל הָרַר סִינַי... (יד) וַיִּרְדּוּ מֹשֶׁה מִן הָהָר אֶל הָעָם וְקִדְשָׁה אֶת הָעָם וְכִבְּסוּ שְׂמֹלֹתַם: (טו) וַיֹּאמֶר אֶל הָעָם הָיוּ נֹכְחִים לְשִׁלְשֵׁת יָמִים אֶל תִּגְשׁוּ אֶל אִשָּׁה:

10 מתוך ברכת קדושת ה' בראש השנה וביום הכפורים.

11 **ויקרא רבה ל, יב:** עץ עבות אלו ישראל מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם כך ישראל יש בהם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה וערבי נחל אלו ישראל מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח כך הם ישראל יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים ומה הקב"ה עושה להם לאבדן אי אפשר אלא אמר הקב"ה יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו ואם עשיתם כך אותה שעה אני מתעלה... ואימתי הוא מתעלה כשהן עשוין אגודה אחת...

12 **במדבר רבה יב, יד:** ...מה טובו אהליך יעקב זה אוהל מועד שבמדבר ושבשילה ובנוב וגבעון משכנותיך ישראל אל תהי קורא משכנותיך אלא משכנותיך ישראל שהמשכן ומקדש יתמשכנו ע"י ישראל בעת שחטאו... ראה גם שמות רבה לא, י; תנחומא משפטים יא; תנחומא נשא יד.

13 **רבי משה אלשיך (רס"ז 1507 – ש"ס 1600), פירוש האלשיך ז"ל - דברים נחומים על איכה ב, ו:** הנה ראוי לשים לב, למה קורא את בית המקדש סכה. ומה אמרו רבותינו ז"ל (שוחר טוב עו) על פסוק (תהלים עו ג) ויהי בשלם סוכו, פירשו שהיה קודם שנבנה בית המקדש שהיה לו להקב"ה שם סוכה להתפלל בה, אבל אחר הבנותו לא יקרא סוכה...; **מהר"ל (1520-1609), דרשות המהר"ל - דרוש לשבת הגדול:** ואמר ובזכות יום ראשון של סוכות יזכו לבנין בית הבחירה שהיא סוכתו של הקב"ה שיש לו להקדוש ב"ה בישראל סוכה וכאשר ישראל מקיימים מצות סוכה לישב בסוכה, גם כן הקב"ה משרה שכנתו במקדש שנקרא סוכה, והרי כי עיקר מצות סוכה הוא כמו שנאמר כי בסכות הושבתי את בני ישראל, וסוכות אלו היו ענני כבוד שהשי"ת היה שכנתו בסוכה זאת. כי בענן כבודו היה הולך עמהם, לפיכך בשביל ראשון של סוכות יזכו ישראל לבנות להם בה"מ שהוא ראשון, ומפני זה היה המקדש נבנה בסוכות כי היו מחנכין אותו שבעת ימים קודם סוכות כדכתיב בקרא; **רבי צבי הירש בן אהרן שמואל קאריידנובר (ליטא המאה ה-17), קב הישר - פרק צה:** לכן צריכין אנתנו להזהר בקדושת סוכה שהיא כוללת שתי שמות הוי"ה אדניי, ובפרט שכל זמן שהסוכה היא נעשית כהלכתה ובטהרה שלא יעשה אותה במקום מטונף אז הסוכה היא מרכבה להקב"ה ושכינתיה, וסוכה היא במקום בית המקדש מעט כי בית המקדש נקרא סוכת שלם.

14 ?

15 **משנה ראש השנה א, ב:** בַּאֲרָבֶעָה פְּרָקִים הָעוֹלָם נִדוּן, בַּפֶּסַח עַל הַתְּבוּאָה, בַּעֲצֵרֶת עַל פְּרוֹת הָאֵילָן, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה כָּל בְּאֵי הָעוֹלָם עוֹבְרִין לְפָנָיו כְּבָנֵי מְרוֹן, שְׁנַאָמֶר (תהלים לג) הַיּוֹצֵר יַחַד לָבָם, הַמְבִיֵּן אֶל כָּל מַעֲשָׂהָם. וּבְחָג נִדוּיָן עַל הַמַּיִם:

16 **אוצר הגאונים, מגילה, 63-64:** וששאלתם הא דאמר רב חנן בר רבא שבת שחלה להיות בחולו של מועד וכו' אפטורי בניסן "העצמות היבשות", בתשרי "והיה ביום ההוא ביום בוא גוג", מה ענין "העצמות היבשות" בניסן, ומה ענין "ביום בוא גוג" בתשרי. אין אנו יודעין בזאת דבר מחזור, אלא כך שמענו מפי החכמים, כי תחיית המתים עתידה להיות בניסן, ונציחת גוג ומוגוג עתידה להיות בתשרי; **טור אורח חיים תצ:** ומפסטר ביחזקאל מן היתה עלי עד סוף הענין והכי אמר רב האי שמעתי מפי חכמים כי תחיית המתים עתידה להיות בניסן ונצחת גוג ומוגוג בתשרי ומשי"ה בניסן מפטירין העצמות היבשות ובתשרי ביום בא גוג...

17 **תוספתא ערכין ב, ד:** רבי יהודה אומר שבע נימין בכנור היו שנאמר (תהלים טו) שובע שמחות את פניך לימות המשיח שמונה שנאמר (שם יב) למנצח על השמינית על נימא ח' לעתיד לבוא ב"י שנאמר (שם לג) הודו לה' בכנור בנבל עשור זמרו לו:

